

Czy moje dziecko jest gotowe do rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej?

Dojrzałość szkolna (gotowość szkolna) to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju fizycznego, umysłowego, emocjonalnego i społecznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych w kl. I.

Dojrzałość szkolna zależy m.in. od wieku dziecka, indywidualnego tempa rozwoju psychofizycznego, zaangażowania rodziców w stworzenie odpowiednich warunków rozwoju (czas poświęcony dziecku, współpraca z przedszkolem, szkołą).

O powodzeniu dziecka w okresie nauki decyduje jego prawidłowy rozwój fizyczny, umysłowy, emocjonalny, społeczny a także poziom funkcji percepcyjno – motorycznych. Jeżeli dziecko przed rozpoczęciem klasy I osiągnie taki poziom rozwoju, który pozwala mu sprostać wymaganiom szkolnym, to oznacza, że osiągnęło dojrzałość do rozpoczęcia nauki.

Dojrzałość fizyczna wyraża się m.in. w:

- dobrym stanie zdrowia,
- dobrej sprawności ruchowej całego ciała (motoryka duża) ,
- dobrej sprawności ruchowej rąk w zakresie szybkości ruchów, ich precyzji w odniesieniu do czynności manualnych niezbędnych podczas samoobsługi, rysowania, pisania (motoryka mała).

RODZICU zwróć uwagę , czy twoje dziecko:

- **prawidłowo widzi i słyszy,**
- **ma odpowiednie do swojego wieku wagę i wzrost,**
- **jest odporne na infekcję, rzadko choruje,**
- **jest pod stałą opieką lekarza, gdy ma chorobę przewlekłą, np. alergię,**
- **chętnie biega, skacze (na dwóch i na jednej nodze), gra w piłkę, jeździ na rowerze dwukółowym, hulajnodze,**
- **potrafi zaplanować swoje działania, mówiąc, co robi, powtarzać określone sekwencje ruchowe,**
- **jest samodzielne w zakresie samoobsługi (ubieranie i rozbieranie się, zapinanie guzików, posługiwanie się sztućcami, mycie się, dbanie o porządek, pomoc w czynnościach dnia codziennego, np. udział w przygotowaniu posiłków,...),**
- **chętnie rysuje, maluje, koloruje, lepi z plasteliny, tworzy rysunki tematyczne, rysuje postać człowieka, używając prostego schematu ciała, rysuje koło, kwadrat, trójkąt i prostokąt, prawidłowo trzyma ołówek (kredkę), w trzech palcach, potrafi ciąć nożyczkami wzdłuż linii, wyciąć prostą figurę geometryczną.**

Dojrzałość umysłowa przejawia się, m.in. w tym, że dziecko:

- rozumie mowę otoczenia, treści odczytanych lub wysłuchanych bajek,
- jest zorientowane w najbliższym środowisku,
- potrafi opowiedzieć własne przeżycia, wyciągając z przebiegu zdarzeń logiczne wnioski,
- ma dobrą pamięć i stara się stosować różne strategie pamięciowe, takie jak powtarzanie i organizowanie materiału,
- skupia uwagę na wykonywanych czynnościach i samo kieruje uwagą dowolną,
- jest zdolne do wnioskowania przyczynowo - skutkowego i klasyfikowania obiektów,
- jest dojrzałe do uczenia się matematyki (zdolność i gotowość do liczenia, operacyjne rozumowanie na poziomie konkretnym, zdolność do posługiwania się reprezentacjami symbolicznymi - cyfry i znaki),
- prawidłowo orientuje się w przestrzeni i czasie.

RODZICU zwróć uwagę, czy twoje dziecko:

- podczas zabawy skupia się na wykonywanych czynnościach, doprowadza je do końca, bo jest zainteresowane rezultatami swojego działania,
- łatwo zapamiętuje wierszyki, piosenki i rymowanki,
- uważnie słucha, co do niego mówisz i pamięta polecenia,
- posiada odpowiedni zasób wiedzy o świecie przyrody, życiu ludzi oraz najbliższym otoczeniu (imię i nazwisko, adres, kraj i miasto w którym mieszka, pory roku, różnice, np. między zimą i latem, dni tygodnia, nazwy zwierząt i roślin, co robi, np. lekarz, policjant, nauczyciel),
- posługuje się mową zrozumiałą dla otoczenia, chętnie rozmawia z rówieśnikami i dorosłymi, umie opowiadać o tym, co widzi na obrazku, o swojej rodzinie, zwierzątku, ulubionej zabawce,
- prawidłowo orientuje się w przestrzeni i na kartce papieru oraz rozumie pojęcia związane z przestrzenią (prawo-lewo, góra-dół, przód-tył, nad, pod, za, obok),
- rozumie pojęcia związane z czasem (dzisiaj, jutro, wczoraj),
- układa historyjki obrazkowe z czterech i więcej elementów, dostrzegając zależności między zdarzeniami,
- potrafi posegregować przedmioty i obrazki według przeznaczenia, kształtu, koloru i wielkości,
- przelicza elementy i określa ich liczebność, odróżnia liczenie poprawne od błędnego,
- dodaje i odejmuje na konkretach w zakresie 10,
- wskazuje element określony liczebnikiem porządkowym (pierwszy, siódmy,...),
- nazywa figury geometryczne (koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt),
- zna pojęcia: tyle samo, mniej, więcej,
- zna cyfry od 1 do 9,
- większość zadań wykonuje samodzielnie, sporadycznie prosi o pomoc.

Dojrzałość w zakresie funkcji percepcyjno-motorycznych świadczy o prawidłowym poziomie rozwoju:

- percepcji słuchowej (słuch fonemowy, rymy, określanie pierwszej i ostatniej głoski w wyrazie, analiza i synteza sylabowa wyrazów, analiza i synteza głoskowa wyrazów),
- percepcji wzrokowej (m.in. analiza i synteza wzrokowa, dostrzeganie różnic i podobieństw na materiale obrazkowym, dostrzeganie brakujących elementów obrazka, spostrzeganie figury i tła),
- koordynacji wzrokowo – ruchowej i wzrokowo – słuchowo – ruchowej.

RODZICU zwróć uwagę, czy twoje dziecko:

- potrafi odróżnić wyrazy podobnie brzmiące, np. Tomek – domek,
- dobiera w pary rymujące się słowa, np. żyrafa-szafa, kotek-plotek,
- dzieli wyrazy na sylaby i scala sylaby w wyrazy, np. mapa to ma-pa, sałata to sa-la- ta,
- wydziela głoski na początku i na końcu słów, np. osa, kot, oko, rak,
- dzieli proste wyrazy na głoski i składa podane głoski w wyrazy, np. las (l-a-s), oko, kot, kura, zupa, woda,.... ,
- potrafi układać puzzle i układanki klockowe według wzoru,
- potrafi znaleźć szczegóły, którymi różnią się obrazki,
- wskazuje takie same elementy na obrazkach, wskazuje identyczne znaki graficzne,
- nawleka korale na sznurek,

- potrafi sprawnie łączyć kropki, kreślić drogi w labiryntach, rysować po śladzie i według wzoru (np. szlaczki),
- uzupełnia brakujące części w obrazkach,
- układa wzory przestrzenne z klocków,
- rozpoznaje litery, odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter.

Dojrzałość emocjonalno-społeczna przejawia się m.in. umiejętnością zachowania się adekwatnie do sytuacji, dostosowania się dziecka do wymagań otoczenia, podporządkowania się poleceniom, zgodnego współdziałania w grupie.

RODZICU zwróć uwagę, czy twoje dziecko:

- **zna** podstawowe normy i zasady społeczne i je przestrzega,
- **wie**, że jest częścią grupy rówieśniczej i powinno dbać nie tylko o siebie, ale także o innych (np. czeka na swoją kolej, pożycza innym zabawki i przybory, zgodnie bawi się z dziećmi),
- **wie**, jakie zachowanie jest właściwe, a jakie niebezpieczne, np. nie wychodzi samo z domu, przedszkola, przeprosza kolegę (koleżankę), gdy zachowa się niewłaściwie,
- **dostosowuje się** do poleceń osób dorosłych (rodzic, nauczyciel),
- **potrafi rozstać się** z rodzicami bez nadmiernego napięcia emocjonalnego, które wywołuje strach, a czasami lęk,
- **potrafi opowiedzieć** o swoich emocjach, np. mówi, że się boi, jest mu przykro, cieszy się,,
- **panuje nad emocjami**, szczególnie złością,
- **ma dobrą motywację** do uczenia się, jest wytrwale, obowiązkowe, systematyczne,
- **wywiązuje się** ze swoich drobnych obowiązków domowych, np. sprzątanie zabawek, opieka nad zwierzątkiem.

Dojrzałość zmysłowa

W pierwszej klasie dziecko będzie przyswajać treści programowe w sposób wielozmysłowy, dlatego ważne będzie sprawne funkcjonowanie zmysłów: **dotyku, węchu, smaku, słuchu i wzroku** oraz trzech podstawowych układów sensorycznych: **dotykowego**, który tworzy struktury umiejscowione w skórze i na jej powierzchni, odbierające wrażenia lekkiego i głębokiego dotyku lub nacisku, wibracji, ciepła, zimna, bólu, i przesyła te informacje do mózgu, **przedsionkowego** (inaczej zmysłu równowagi), który ma receptory umiejscowione w uchu wewnętrznym, reaguje na siłę grawitacji, ruch linearny i obrotowy oraz przyspieszenie oraz **proprioceptywnego**, który odbiór wrażeń płynących z mięśni i ścięgien; informuje mózg o położeniu ciała oraz jego części, także o tym, jakie ruchy ciało wykonuje.

Zgodnie z metodą integracji sensorycznej (za: J. Ayres), powinny one odznaczać się dobrą dojrzałością, aby dziecko nie doświadczyło kłopotów w interakcji z otoczeniem, a także z rozpoznawaniem sygnałów wysyłanych przez własny organizm.

Nadwrażliwość lub też niewystarczająca wrażliwość zmysłowa są często przeszkodą w przystosowaniu się do warunków szkolnych oraz nabywaniu nowych umiejętności.

RODZICU zwróć uwagę, czy twoje dziecko:

- **toleruje dotyk** podczas: mycia włosów, obcinania paznokci, ciepłej i zimnej kąpieli, trzymania za rękę, nagłego dotknięcia przez inną osobę, wkładania welnianych rękawiczek, noszenia określonych ubrań, jedzenia potraw o różnej konsystencji, chodzenia boso, malowania rękoma, lepienia z plasteliny, trzymania przyborów do rysowania,

- lubi być w ruchu, bawić się na podwórku i placu zabaw (np. bez strachu kręcić się na karuzeli, huśtać się na huśtawkach, chętnie i z umiarem biegać, skakać, wspinać się, chodzić równo po krawężniku,
- dobrze znosi: nagły i głośny dźwięk, przebywanie w hałasie, potrafi skupić uwagę na wykonywanym zadaniu w hałaśliwym miejscu (np. ogląda z zainteresowaniem, bez rozpraszania się książkę podczas rozmowy dorosłych,
- toleruje różny rodzaj światła (np. niespecjalnie przeszkadza mu jaskrawe światło słoneczne, jaskrawa lampa, nie narzeka na zmęczenie oczu podczas oglądania telewizji, książek, podczas rysowania, nie wykazuje rozdrażnienia podczas patrzenia na jaskrawe przedmioty.

Bardzo ważne jest, aby na etapie edukacji przedszkolnej, w przedszkolu, szkole oraz w domu określać poziom dojrzałości szkolnej, aby dowiedzieć się, jakie umiejętności dziecko już osiągnęło, a nad czym powinno się z nim jeszcze popracować.

Jeżeli dziecko pod koniec roku szkolnego nie opanowało wielu spośród umiejętności koniecznych do rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej, korzystniejsze dla niego będzie odroczenie obowiązku szkolnego i pozostanie w przedszkolu, szkole na kolejny rok, w trakcie którego powinna prowadzona być intensywna praca stymulująca i korekcyjno-kompensacyjna nad opóźnionymi sferami jego rozwoju, by zapobiec przyszłym niepowodzeniom szkolnym.

Opracowały:

Małgorzata Latecka - pedagog

Teresa Wojciechowska - pedagog-logopeda

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włocławku

Literatura:

1. Mańkowska I. Rożyńska M. *Ocena rodzicielska poziomu przygotowania dziecka do szkoły*
2. Bogdanowicz M. *Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym*
3. Bogdanowicz M. *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*
4. Żebrowska M. *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*